

Knokke Albertplein-Zeedijk

Archeologienota 2018B52 Verslag van Resultaten

Kim

Aluwé

Pieter

Laloo

Project:
Knokke Albertplein-Zeedijk

Opdrachtgever:
PSR Brownfield Developers nv/ Goethals Promotor nv
Tragel 60
9308 Hofstade

Uitvoerder:
GHENT ARCHAEOLOGICAL TEAM bvba (GATE)
Kim Aluwé, Pieter LALOO

© 2018 - GHENT ARCHAEOLOGICAL TEAM bvba
Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt worden onder enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch, door fotokopie, zonder toestemming van Ghent Archaeological Team bvba

Inhoudstafel

Colofon.....	i
Inhoudstafel	ii
Inleiding.....	iii
VERSLAG VAN RESULTATEN.....	1
1. Bureauonderzoek	1
1.1 Beschrijvend gedeelte	1
1.1.1 Administratieve gegevens	1
1.1.2 Archeologische voorkennis.....	4
1.1.3 De onderzoeksopdracht	4
1.1.3.1 Vraagstelling met betrekking tot het onderzochte gebied.....	4
1.1.3.2 Randvoorwaarden.....	4
1.1.3.3 Beschrijving van de door de initiatiefnemer geplande werken en bodem-ingrepen, geïllustreerd met een overzichtsplaan en doorsnedes.....	5
1.1.4 Beschrijving werkwijze en strategie van het vooronderzoek.....	6
1.2 Assessment	6
1.2.1 Landschappelijke situering.....	7
1.2.2 Historisch cartografische situering	11
1.2.3 Archeologische situering	17
1.2.4 Interpretatie – datering onderzoeksgebied	20
1.2.5 Archeologische verwachting - bureaustudie	20
Bibliografie.....	21
Bijlage	22

Inleiding

De initiatiefnemer plant de bouw van een parkeergarage met twee bouwlagen en daarboven de aanleg van een plein en de bouw van een paviljoen in Knokke onder het Albertplein ter hoogte Zeedijk 752.

De als plangebied gemarkeerde oppervlakte overschrijdt de drempelwaarden opgenomen in het Onroerenderfgoeddecreet (perceeloppervlak $>3000\text{m}^2$ en bodemingreep $>1000\text{m}^2$). Het projectgebied bevindt zich niet in een vastgestelde archeologische zone, in een beschermde archeologische site of in een gebied waar geen archeologisch erfgoed meer te verwachten valt [GGA]. Hierdoor moet een archeologienota worden opgesteld. GATE werd aangesteld om deze archeologienota door middel van een bureauonderzoek te maken met advies naar eventueel uitgesteld vooronderzoek, werfbegeleiding of vrijgave.

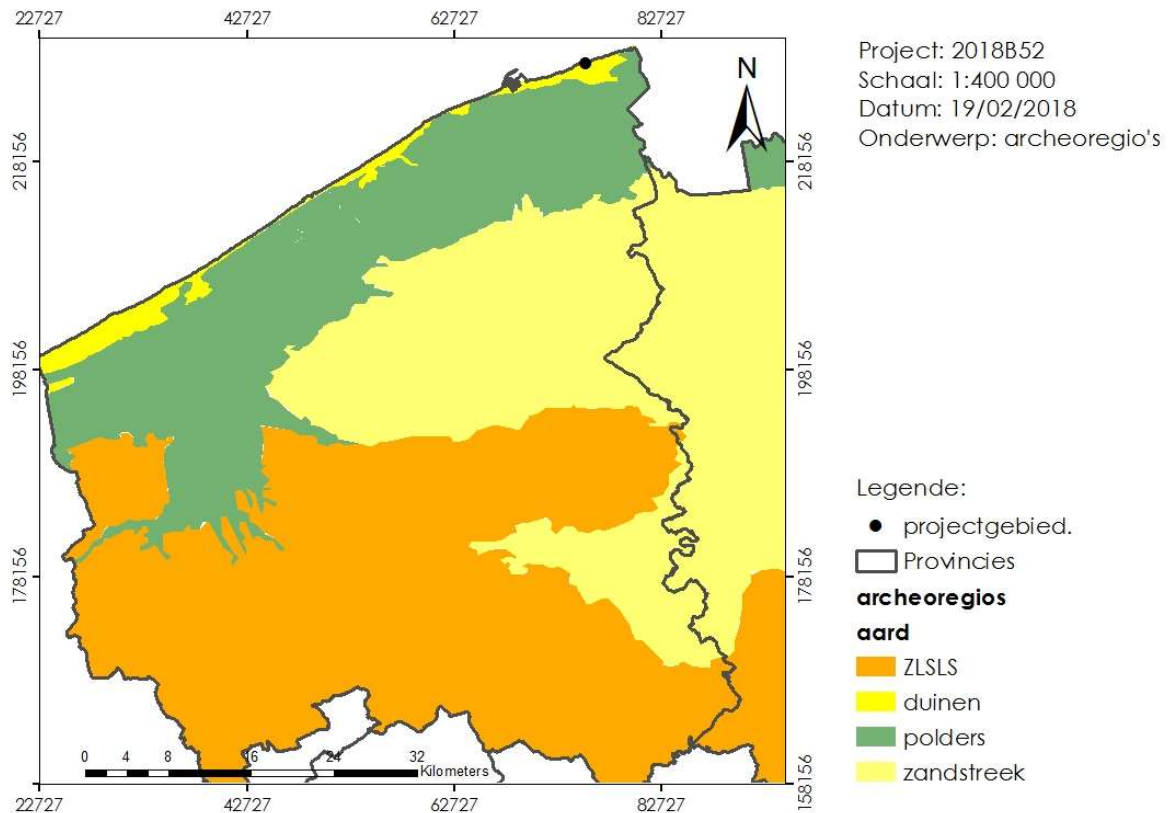
VERSLAG VAN RESULTATEN

1. Bureauonderzoek

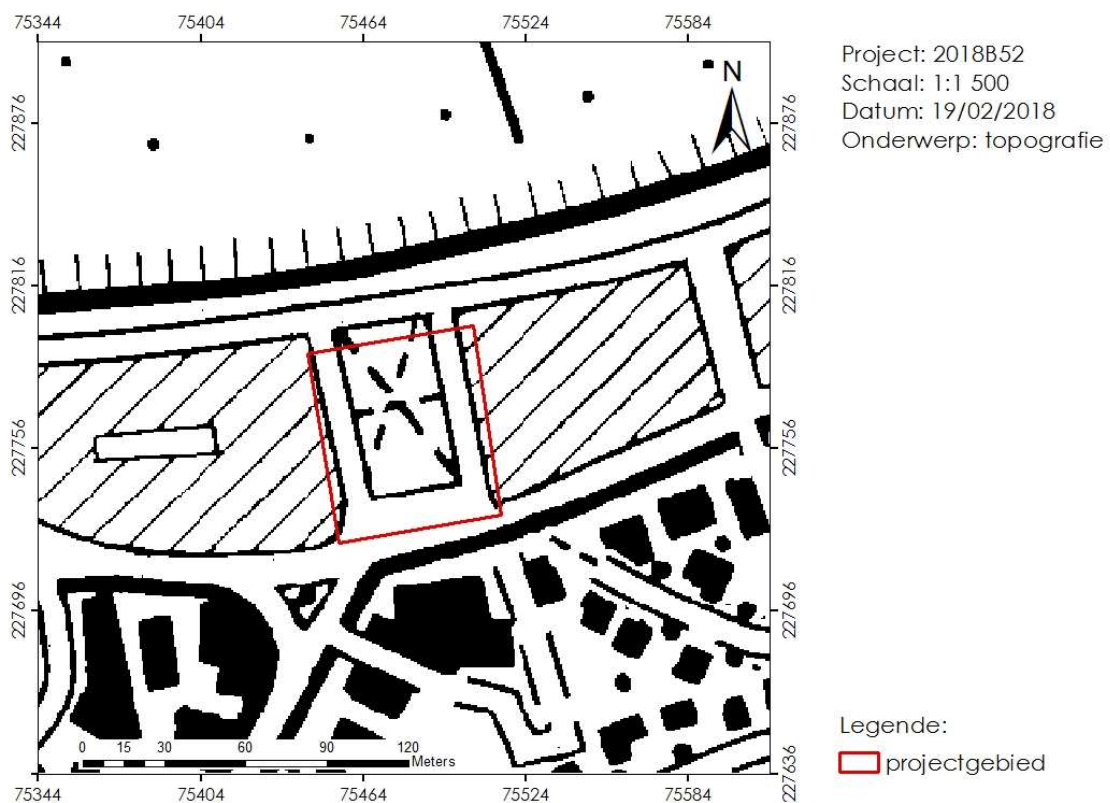
1.1 Beschrijvend gedeelte

1.1.1 Administratieve gegevens

Projectcode vooronderzoek	2018B52	
Wettelijk depot	Nvt.	
Erkend archeoloog	Pieter Laloo [OE/ERK/Archeoloog/2015/00074]	
Bounding box	X	Y
	75505,831	227800,371
	75456,089	227719,805
Begin- en einddatum bureauonderzoek	19 februari – februari 2018	
Zoektermen Inventaris Onroerend Erfgoed	Bureauonderzoek	
Geografische situering [Fig. 1-4]	Het projectgebied bevindt zich in het West-Vlaamse Knokke op het Albertplein ter hoogte van de Zeedijk 752. De ingrepen voorzien in de stedenbouwkundige aanvraag hebben plaats op het openbaar domein en op volgende kadastrale percelen binnen de hierboven beschreven extremiteiten: Knokke-Heist Afd. 2 Knokke, Sectie E 23/2 + Afd. 4 Knokke, Sectie B 621/2	
Overzicht bodemingrepen [Fig. bijlage]	Het projectgebied is ca. 4300m ² groot. De bouw van een parkeergarage met twee bouwlagen wordt gepland. Daarboven wordt een nieuw plein aangelegd en een paviljoen gebouwd.	

Figuur 1: Lokalisering Knokke t.o.v. provinciegrenzen (archeoregio's).

Figuur 2: Lokalisatie projectgebied t.o.v. de topografische kaart.

Figuur 3: projectie van het projectgebied op een recente (2016) orthofoto (© GDI Vlaanderen).

Figuur 4: Projectie projectgebied t.o.v. het GRB-bestand (© Geopunt).

1.1.2 Archeologische voorkennis

Er vond nog geen archeologische onderzoek plaats binnen het projectgebied.

1.1.3 De onderzoeksopdracht

1.1.3.1 *Vraagstelling met betrekking tot het onderzochte gebied*

Op basis van verscheidene parameters, zoals de nog aanwezige erfgoedwaarden, de landschapshistoriek, topografie, geomorfologie, bodemgebruik, vegetatie, en ingreephistoriek, wordt een waardering van het archeologisch potentieel binnen het afgebakende projectgebied opgesteld. Hiertoe wordt een stapsgewijze onderzoeksprocedure doorlopen, waarbij de vraagstelling steeds teruggekoppeld wordt naar volgende kernpunten:

- Heeft het projectgebied archeologisch potentieel?
- Is er sprake van verstoring van dit potentieel? Zo ja, in welke mate kan deze eventuele vindplaatsen hebben aangetast?
- Wat zijn de geplande ingrepen in functie van de werkzaamheden?
- Zullen de werken eventuele vindplaatsen bedreigen?
- Welke aspecten verdienen aandacht bij een eventueel vervolgonderzoek?

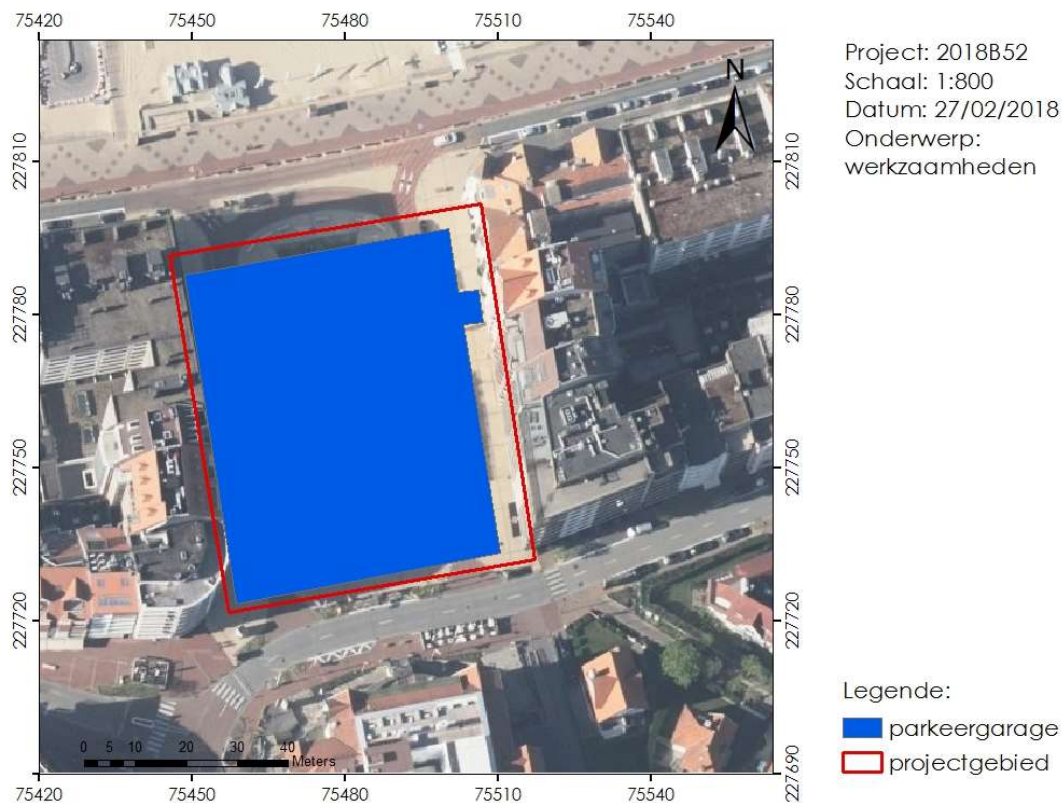
1.1.3.2 *Randvoorwaarden*

Een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem is momenteel onmogelijk, of is juridisch, economisch of maatschappelijk onwenselijk voorafgaand aan het aanvragen van de stedenbouwkundige vergunning.

De initiatiefnemer opteert voor de uitzonderingsprocedure waarbij een archeologienota wordt aangeleverd uitsluitend op basis van een bureauonderzoek waarbij wordt nagegaan of er binnen het projectgebied een uitgesteld vooronderzoek zonder/met ingreep in de bodem of werkbegeleiding wenselijk is en/of vrijgave mogelijk is.

1.1.3.3 *Beschrijving van de door de initiatiefnemer geplande werken en bodemingrepen, geïllustreerd met een overzichtsplan en doorsnedes (zie plannen in bijlage)*

Onder het huidige Albertplein te Knokke-Heist wordt de bouw van een parkeergarage met twee bouwlagen gepland. Deze werkzaamheden hebben plaats op een oppervlakte van ca. 3400m² en zullen de bodem tot ±8m diep verstoren. Na de bouw van de parkeergarage wordt bovenaan een plein aangelegd en een paviljoen opgericht. Deze werkzaamheden bevinden zich niet buiten de werkput voor de aanleg van de parkeergarage en zullen dus geen extra invloed hebben op het bodemarchief.

Figuur 5: werkzaamheden op een recente orthofoto (© GDI Vlaanderen).

1.1.4 Beschrijving werkwijze en strategie van het vooronderzoek

GATE werd aangesteld om deze archeologienota door middel van bureauonderzoek op te maken. Het bureauonderzoek werd uitgevoerd onder leiding van een erkend archeoloog van GATE.

De oppervlakte van de geplande stedenbouwkundige vergunning overschrijdt de drempelwaarden die opgenomen zijn in het Onroerenderfgoeddecreet. Het projectgebied bevindt zich overigens niet in een vastgestelde archeologische zone, een beschermde archeologische site of binnen gebieden waar geen archeologisch erfgoed meer te verwachten valt [GGA]. Hierdoor moet een archeologienota worden opgesteld.

De aard van de werken werd tijdens het bureauonderzoek afgewogen tegen de voorhanden zijnde gegevens relevant voor het projectgebied op landschappelijk, historisch-cartografisch en archeologisch vlak.

De archeologienota werd digitaal opgemaakt middels *Office*- en *Adobe*-software. Het bijhorend kaartmateriaal werd aangemaakt in een GIS-omgeving. In die GIS werden de ontwerpplannen ingeladen en geprojecteerd ten opzichte van diverse kaartlagen die raadpleegbaar zijn op www.geopunt.be, www.dov.vlaanderen.be, www.geo.onroerenderfgoed.be, www.cartesius.be en de website van de centraal archeologische inventaris [CAI]¹. De geraadpleegde literatuur, de digitale bronnen en het kaartmateriaal zijn te vinden in de bijlage.

1.2 Assessment

Dit bureauonderzoek plaatst het projectgebied binnen een landschappelijk en archeologisch kader, waarbij rekening gehouden wordt met het ontwerpplan van de toekomstige bouwwerken. Deze studie dient als voorbereiding van een eventueel vervolgonderzoek, waar rekening kan worden gehouden met de geplande grondwerken, of de reeds gekende archeologische, geologische en bodemkundige fenomenen. Daarnaast helpt de voorbereiding mee tot het opstellen van een [mogelijke] archeologische verwachting per zone waarmee zowel tijdens toekomstige bouwwerken, als tijdens de uitvoering van het vervolgonderzoek rekening gehouden wordt. Door raadpleging van de CAI [Centraal Archeologische Inventaris] en archeologische literatuur wordt ten slotte ook nagegaan in hoeverre gekende vindplaatsen aanwezig zijn in de nabijheid van het onderzoeksgebied.

Deze studie maakt gebruik van verscheidene datasets. Uitgangspunt is het ontwerpplan met informatie over de toekomstige grondwerken, verkregen van de initiatiefnemer. Deze informatie wordt vervolgens geprojecteerd op de bodemkundige en geologische kaart. Vervolgens worden de historische kaarten als de archeologische inventaris onder de loep genomen om de gekende archeologische sites in en nabij het projectgebied te registreren.

¹ De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen. Vanwege het specifieke karakter van het archeologisch erfgoed dat voor ons verborgen zit in de ondergrond, is het onmogelijk om op basis van de Centrale Archeologische Inventaris met zekerheid uitspraken te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen. De aan- of afwezigheid van archeologische sporen dient met verder archeologisch onderzoek vastgesteld te worden.

1.2.1 Landschappelijke situering

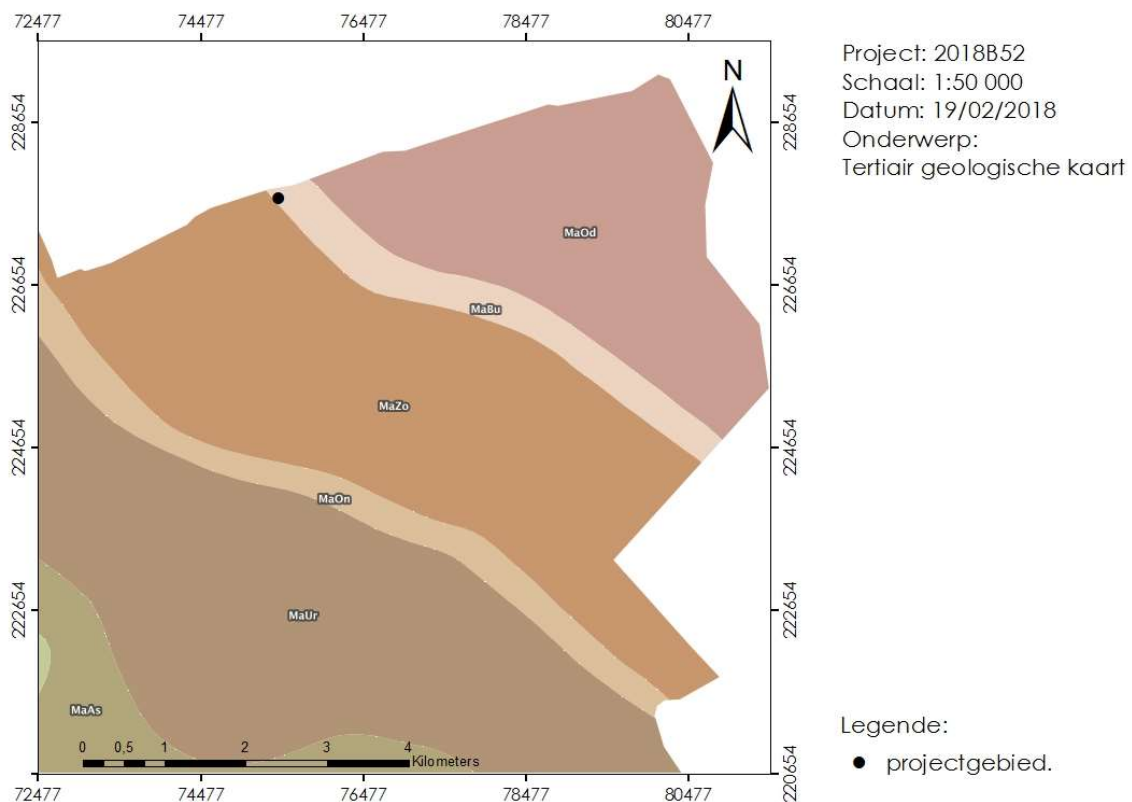
Het onderzoeksgebied situeert zich op het Albertplein ter hoogte van Zeedijk 272 te Knokke. Het gebied bevindt zich in de duinenstreek (fig.1).

Geologisch gezien behoort het projectgebied tot de **Tertiaire** Formatie van Maldegem (Ma), Lid van Buisputten (MaBu). Het betreft donkergrijs glauconiet- en glimmerhoudend fijn zand. Het tertiair zit echter zeer diep en is dus irrelevant met betrekking tot archeologie in de kuststreek. Voor de vormelijke volledigheid ten opzichte van de Code van Goede Praktijk (CGP) geven we wel de tertiaire kaart mee (fig. 6).

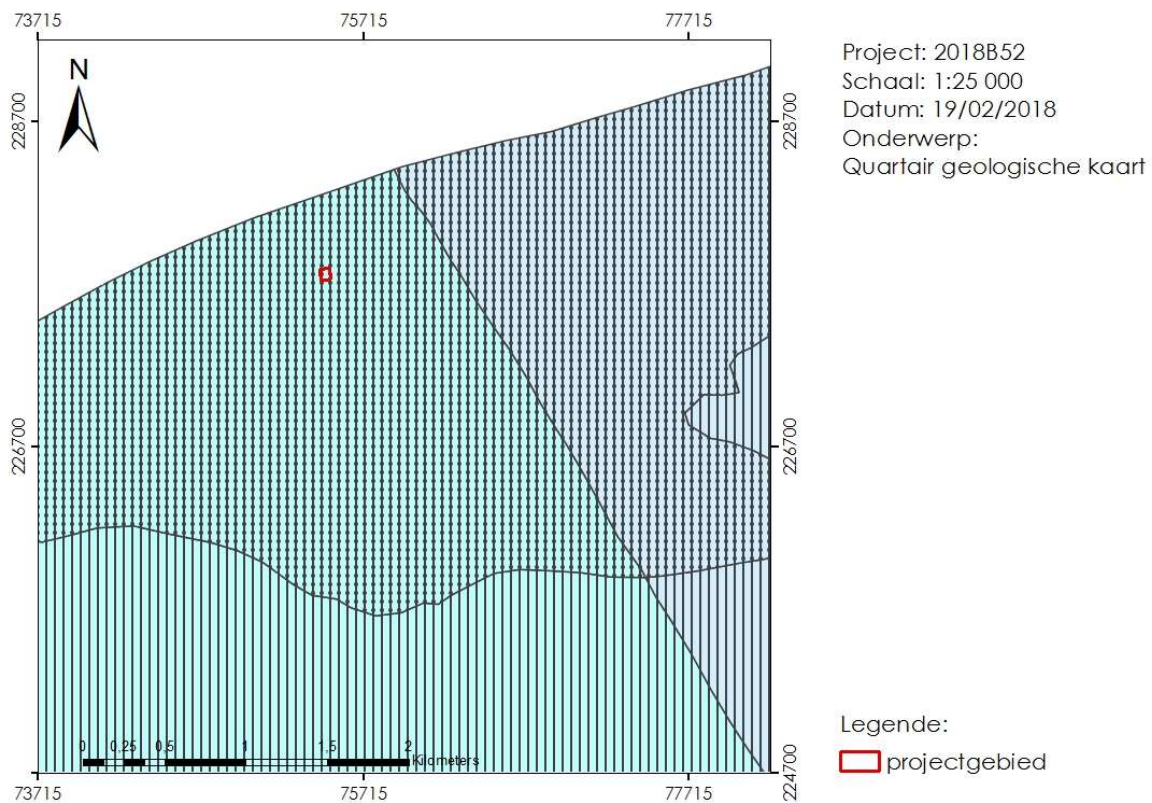
Een **quartaire geologische** kartering (fig. 7) is beschikbaar voor het studiegebied (Jacobs et. al., 2004). Op de kaart is het projectgebied gelegen in het gebied gecodeerd als 13d. Op de samengestelde quaire profieltypenkaart wordt het gebied beschreven als type 14 (fig.8). Hierbij worden volgende lagen herkend (van onder naar boven): getijdenafzettingen (zand) uit het Emiaan, fluviatiele afzettingen (zand/silt) uit het Vroeg-Weichseliaan, mogelijks verdwenen eolische afzettingen uit het Weichseliaan (enkel volgens de quaire geologische kaart), Holocene getijdenafzettingen (zand/klei) en een eolische afzettingen (zand) uit het Holoceen.

De **bodem** van het projectgebied staat beschreven als bebouwde zone (fig.9-10).

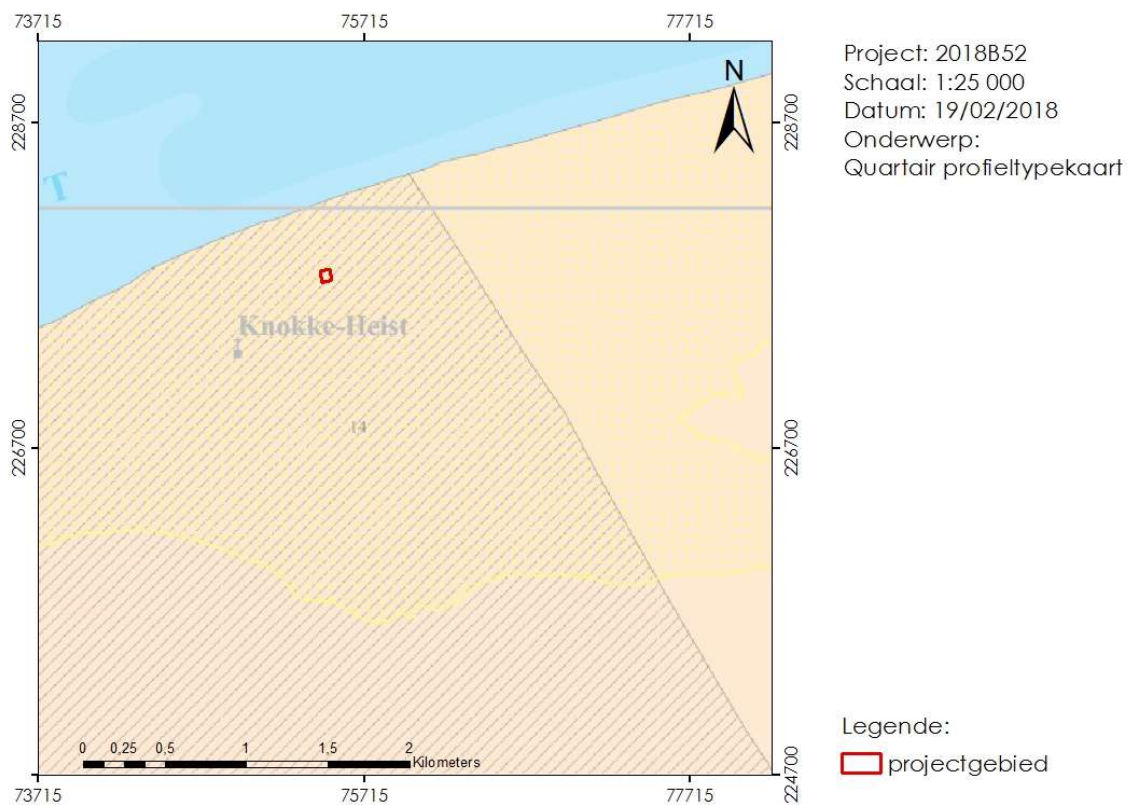
Voor wat betreft de **topografie** zijn we aangewezen op het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II (DHM VII – 1m resolutie). Op ruimere schaal komt duidelijk tot uiting dat het projectgebied zich bevindt in het stedelijk gebied van Knokke-Heist dat zich op een hogere positie in het landschap bevindt dan de omliggende polders (fig. 11). Het projectgebied bevindt zich zelfs in een hooggelegen band net naast de kust. Het projectgebied zelf is over het algemeen redelijk vlak met een TAW-waarde tussen 9,2 m TAW in het zuiden en 9,7m TAW in het noorden van het projectgebied (fig.12). Een stuk van 10m breed en 50m lang binnen het projectgebied is iets hoger dan de rest met 9,9m TAW.

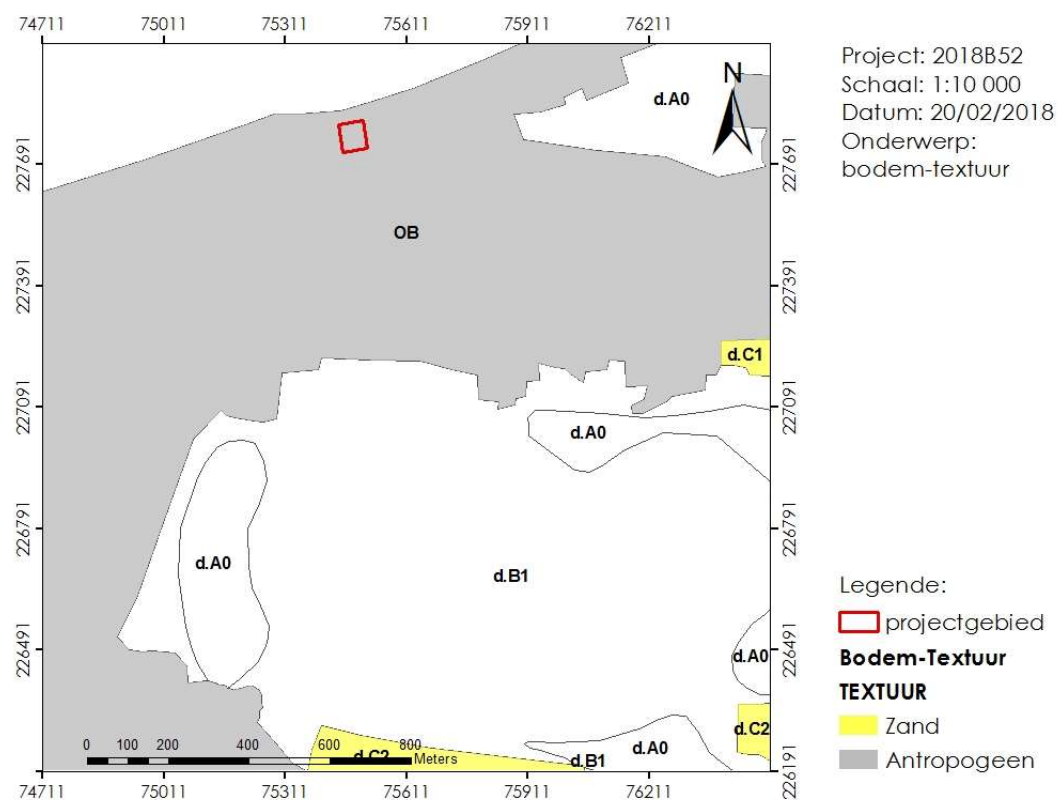
Figuur 6: Uitsnede uit de tertiair geologische kaart met aanduiding van het projectgebied (© DOV).

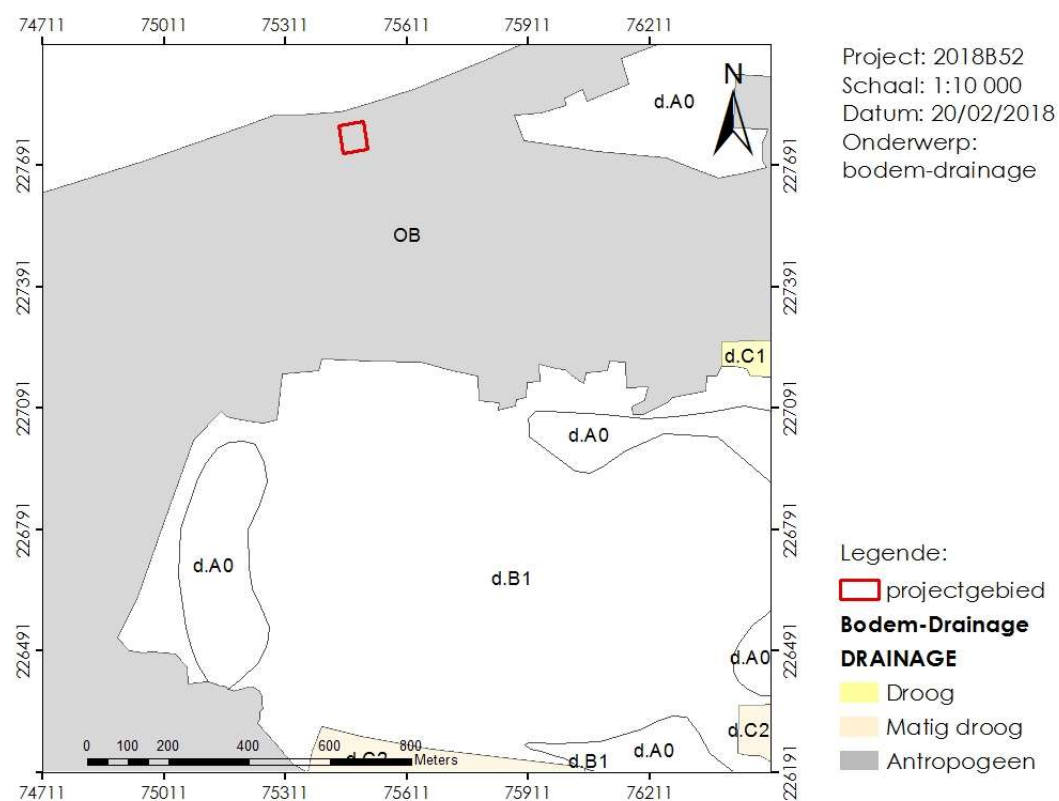
Figuur 7: Uitsnede quartair geologische kaart met aanduiding van het projectgebied (© DOV)

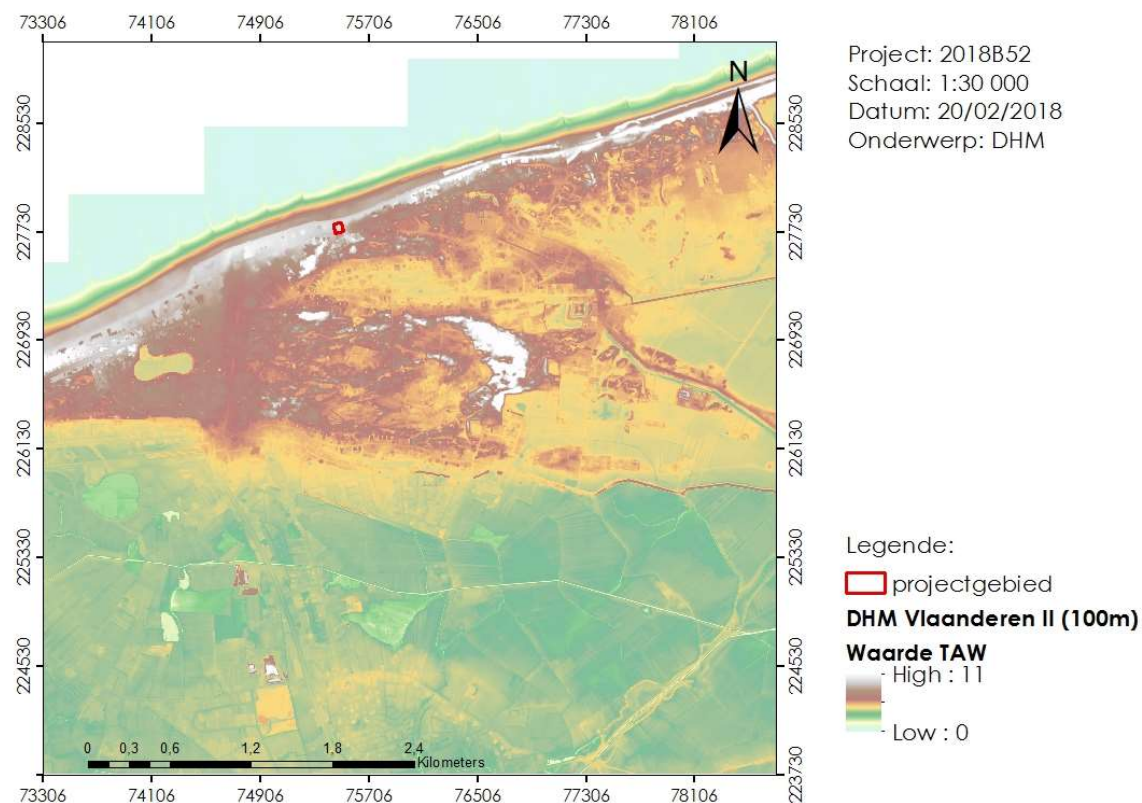
Figuur 8: Uitsnede quartairprofieltypekaart met aanduiding van het projectgebied (© DOV)

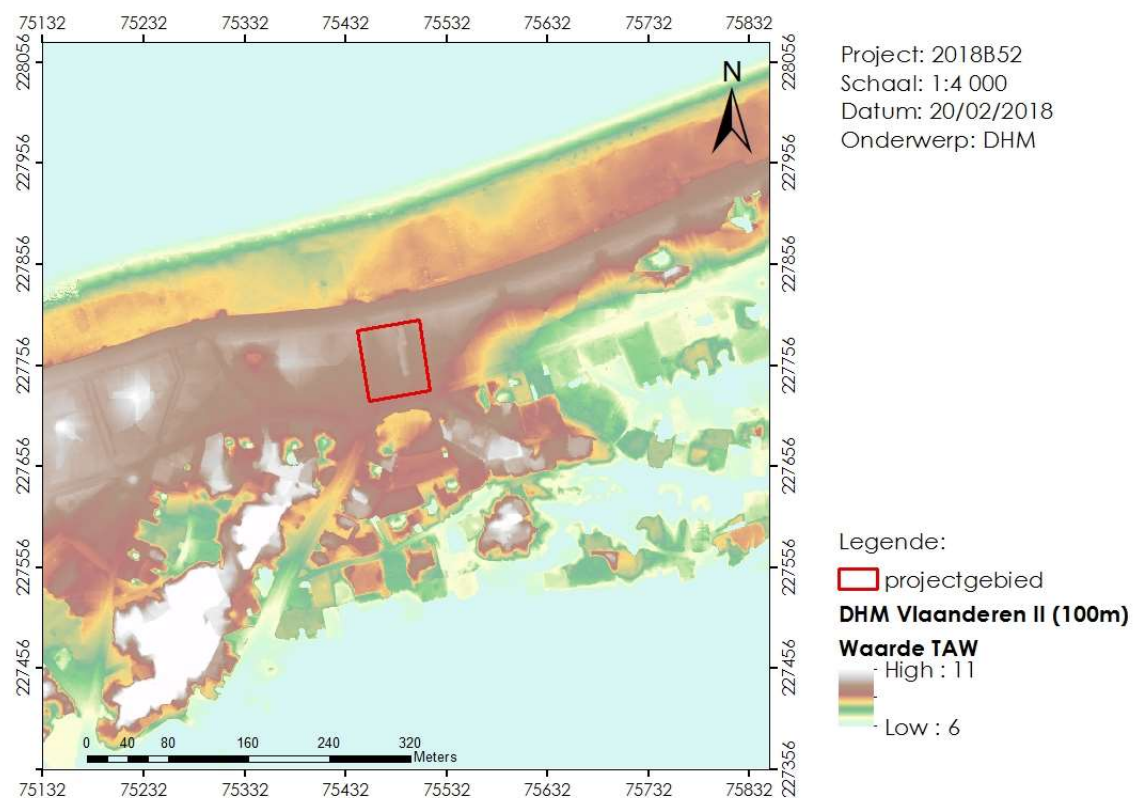
Figuur 9: Uitsnede bodemtextuurkaart ter hoogte van het projectgebied (© DOV).

Figuur 10: Uitsnede bodemdrainagekaart ter hoogte van het studiegebied (© DOV).

Figuur 11: Uitsnede DTM (macroschaal) met aanduiding van het projectgebied (© GDI Vlaanderen).

Figuur 12: Detail DTM ter hoogte van het projectgebied en omgeving (© GDI Vlaanderen)

1.2.2 Historisch cartografische situering

Het projectgebied bevindt zich in de huidige duinengordel langsheen de kustlijn ter hoogte van Knokke. Tijdens de ijsstijden was het gebied een grote moerassige vlakte waarin o.a. mammoeten rondliepen (<http://www.zwinstreek.eu/geschiedenis/knokke-heist/knokke-heist-fons-theerens/27-geschiedenis/knokke-heist/geschiedenis-knokke-heist/99-dijken-en-inpolderingen>). Vanaf het einde van de ijsstijden steeg de zeespiegel, wat leidde tot het ontstaan van een veenmoeras met kleine heuveltjes en beschermd door een duinengordel in de Romeinse Tijd. In de ruime omgeving vond men vele geulen en krekens waarlangs water uit de zandstreek werd afgevoerd naar de zee. Vanaf de 3de eeuw NC brak de zee regelmatig door de duinen en kampte het gebied met overstromingen.

Pas tegen de 7de eeuw NC werden de gronden opnieuw droger (<http://www.zwinstreek.eu/geschiedenis/knokke-heist/knokke-heist-fons-theerens/27-geschiedenis/knokke-heist/geschiedenis-knokke-heist/99-dijken-en-inpolderingen>). Ter hoogte van Knokke ontstond een grote geul nl. de Zinkval of Sincfala. In de 10de -11de eeuw wordt het gebied ten zuiden van de Sincfala ingedijkt om de schorren te beschermen tegen overstromingen. De monding van de Zinkval schoof ondertussen op natuurlijke wijze op in oostelijke richting en in de 14de eeuw ontstond een duinengordel tussen Heist en Knokke die de dijken meer landinwaarts beschermden tegen de invloed van de zee.

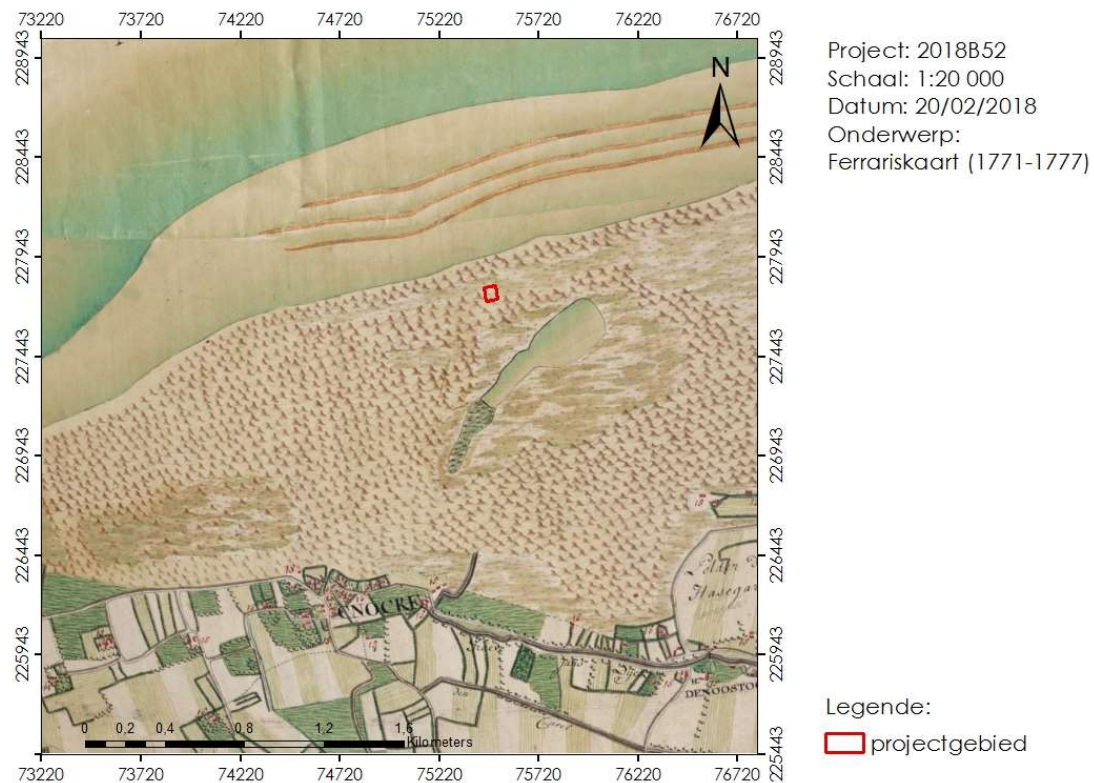
Rond 1600 kwam een zandbank uit de zee opgedoken en groeide het strand in Knokke aan (<http://www.zwinstreek.eu/geschiedenis/knokke-heist/knokke-heist-fons-theerens/27-geschiedenis/knokke-heist/geschiedenis-knokke-heist/99-dijken-en-inpolderingen>). Er vormde zich een tweede duinengordel op dit verbrede strand van Knokke met een zandvlakte nl. de Brabantse panne. Ten oosten en ten zuiden van deze zandvlakte vormde zich een derde duinengordel nl. de Blinckaertduinen. Meer naar het oosten ontstond een groot schorrengebied waardoor de Zoute kreek liep. Het projectgebied zelf bevindt zich ten noorden van dit schorrengebied.

In de 18de eeuw ontstond vanuit de derde duinengordel een nieuw stuk duinengordel ter hoogte van het projectgebied in oostelijke richting (<http://www.zwinstreek.eu/geschiedenis/knokke-heist/knokke-heist-fons-theerens/27-geschiedenis/knokke-heist/geschiedenis-knokke-heist/99-dijken-en-inpolderingen>). Op de ferrariskaart is deze nieuwe duinengordel zichtbaar (fig. 13). Ook in de 19de eeuw bevindt het projectgebied zich tussen verschillende duinengordels op de rand van een vlakte zoals te zien op de Atlas der Buurtwegen, de Popp-kaart en de topografische kaart Vandermaelen (fig. 14-16).

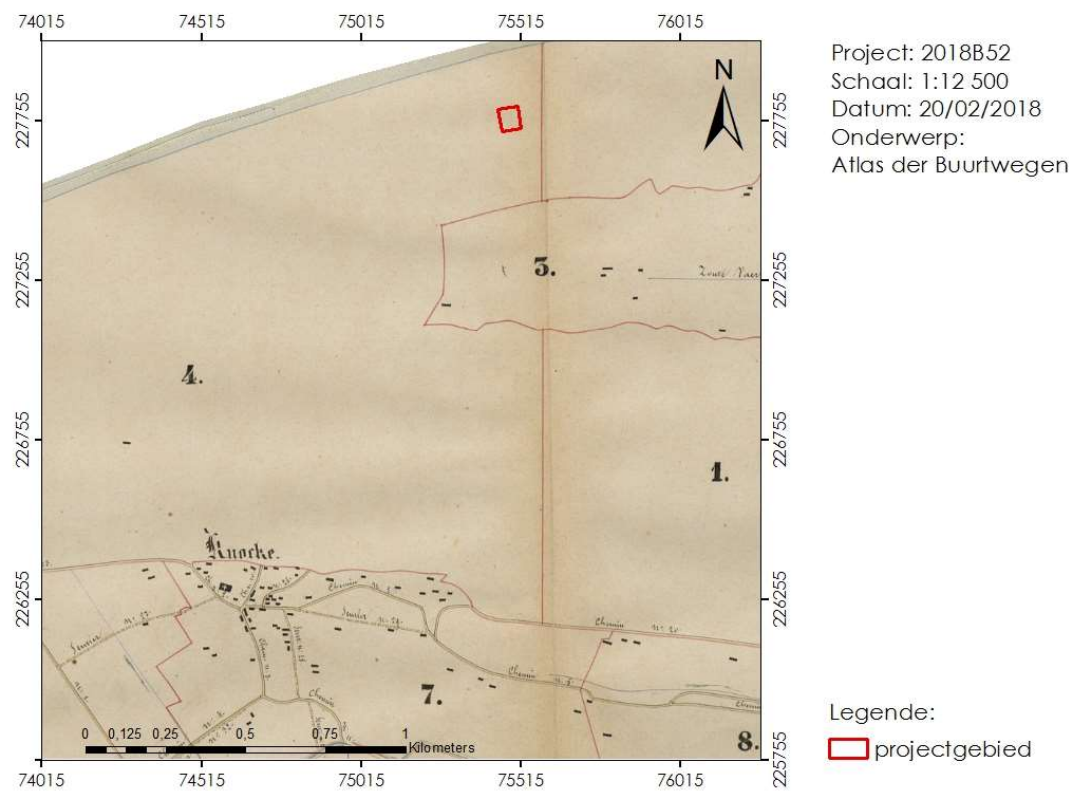
Pas bij het begin van de 20ste eeuw (1908) wordt een stenen dijk aangelegd ter hoogte van het projectgebied (<http://www.zwinstreek.eu/geschiedenis/knokke-heist/27-geschiedenis-knokke-heist/102-toerisme>). Het groeiende belang van het kusttoerisme zorgde tussen 1908-1914 ter hoogte van het projectgebied voor het ontstaan van hotels en bewoning. Tijdens WO I viel de ontwikkeling stil en werd door de Duitsers een kustverdediging aangelegd op de kuststrook bij Knokke-Heist.

De ontwikkeling van het gebied ter hoogte van Knokke-Zoute kende zijn hoogtepunt voornamelijk na WO I (<http://www.zwinstreek.eu/geschiedenis/knokke-heist/27-geschiedenis-knokke-heist/102-toerisme>). Rond 1939 stonden in het Zoute 1300 villa's en is op het strand een luxueus badhuis te vinden. Het Albertplein (projectgebied) is op de kaarten uit 1939 reeds zichtbaar (cartesius). Tijdens WO II viel het toerisme en de bouwactiviteiten stil en werd Knokke deel van de Atlantikwal met de bouw van ontelbare bunkers.

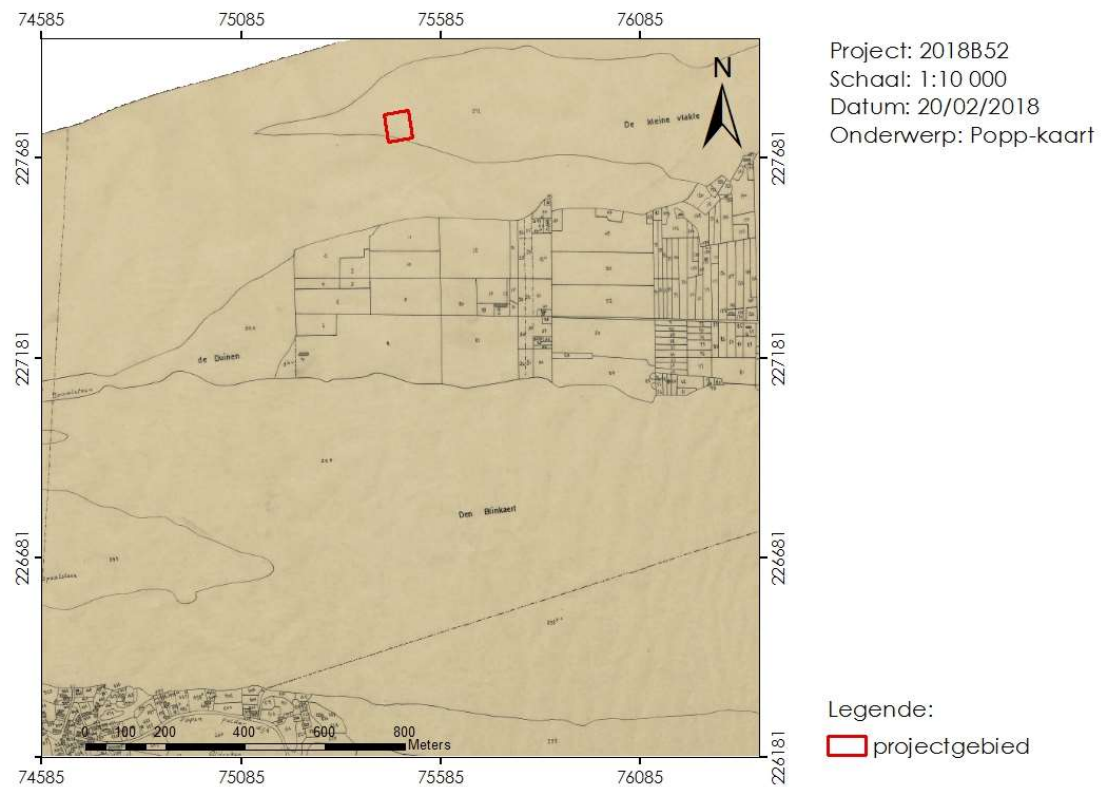
Na 1955 werd het hele gebied volgebouwd, zoals te zien op de orthofoto's van 1971, 1979-1990, 2000-2003, 2005-2007, 2008-2011 en 2012 (fig. 17-22). Het projectgebied zelf bleef steeds een open ruimte tussen de woontorens. In 2012 werden twee paviljoenen opgericht op het plein, het grootse paviljoen aan oostelijke zijde herbergt een overdekt terras van een horecazaak.

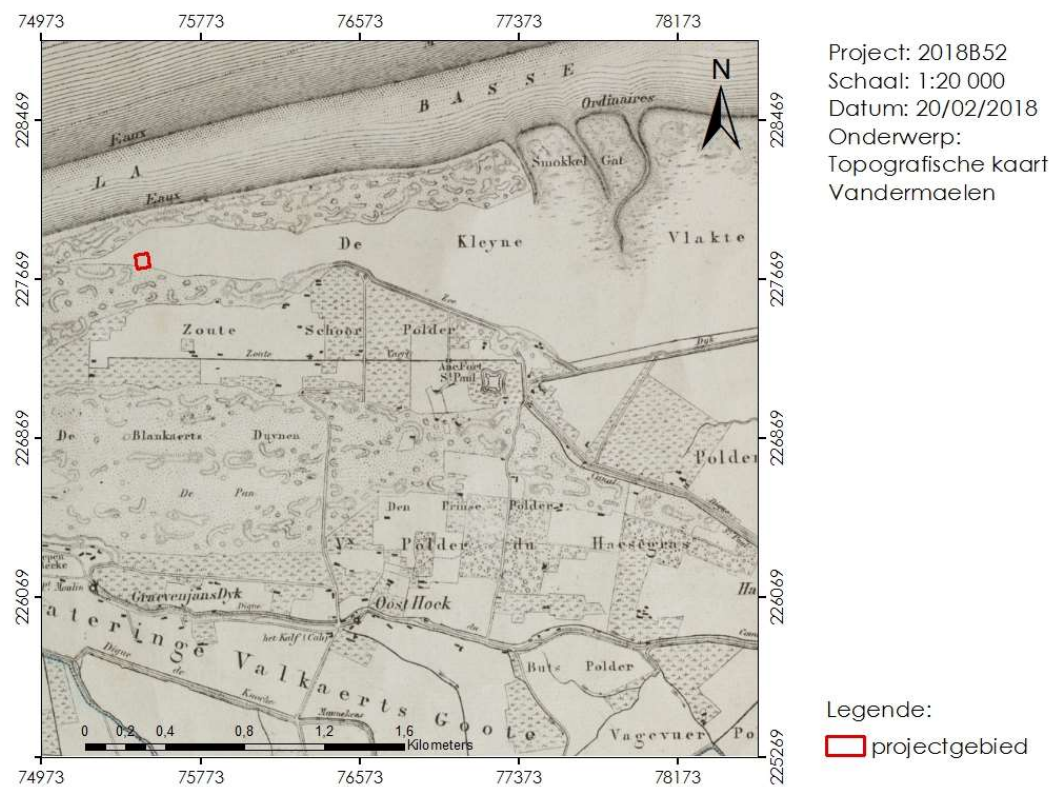
Figuur 13: Uitsnede van de Ferrariskaart (1771-1777) met aanduiding van het projectgebied (© Geopunt).

Figuur 14: Uitsnede van de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) met aanduiding van het projectgebied (© Geopunt).

Figuur 15: Uitsnede midden 19de eeuwse kadasterkaart van Popp ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt).

Figuur 16: Uitsnede midden 19de eeuwse topografische kaart van Vandermaelen ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt).

Figuur 17: Orthofoto uit 1971 ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt).

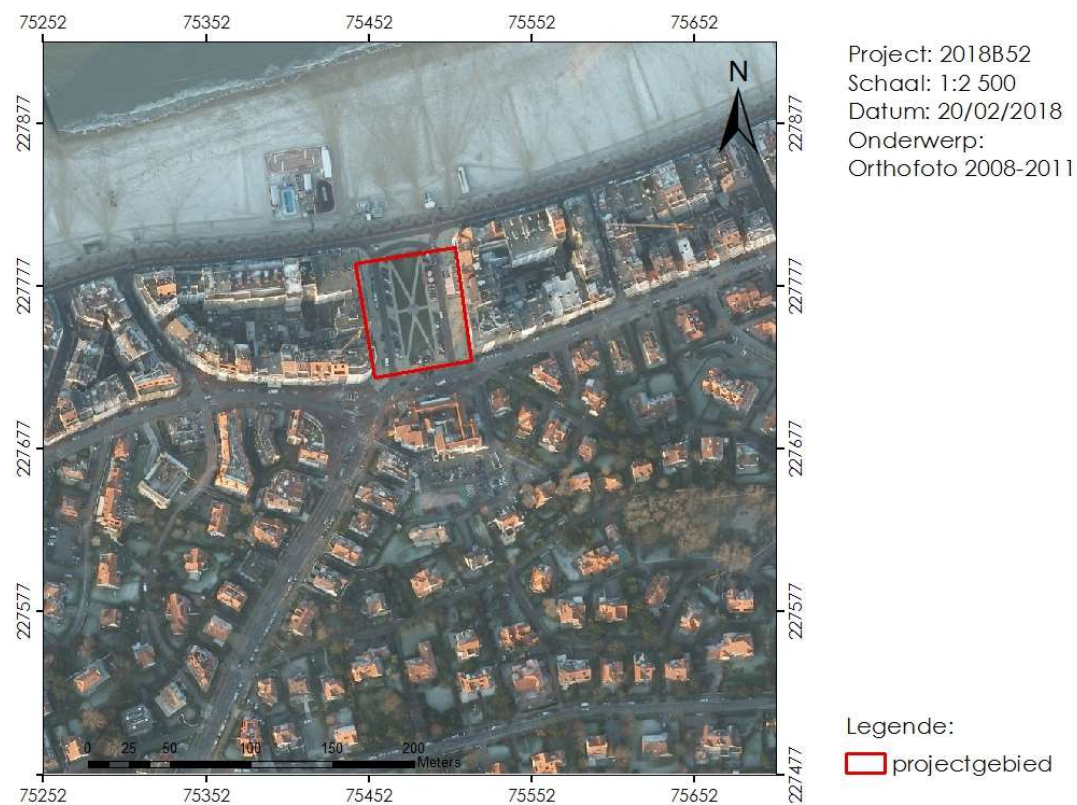
Figuur 18: Orthofoto genomen in de periode 1979-1990 ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt).

Figuur 19: Orthofoto genomen in de periode 2000-2003 ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt).

Figuur 20: Orthofoto genomen in de periode 2005-2007 ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt).

Figuur 21: Orthofoto genomen in de periode 2008-2011 ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt).

Figuur 22: Orthofoto uit 2012 ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt).

1.2.3 Archeologische situering

De CAI vermeldt **geen archeologische waarnemingen binnen of dichtbij het projectgebied**. Maar in de ruime **omgeving** zijn wel meerdere waarnemingen aangetroffen (fig.23).

De oudste vondst bevindt zich ten zuiden van het projectgebied. Hier werd een middeleeuwse boot aangetroffen vermoedelijk uit de 5de-6de eeuw (CAI-ID 71682) (Bauwens-Lesenne, 1963). Het werd teruggevonden onder het huidige golfterrein op een diepte van 6m. Vermoedelijk bevond zich hier de linkeroever van het Sincfal.

Ten zuidwesten van het projectgebied wordt een mogelijk oudere vondst vermeld (CAI-ID 71896). In 1957 wordt hier de vondst van beenderen, tanden, schelpen en een harpoenpunt gesitueerd en benoemd als "heel vroege bewoning in vroegere tijden". Deze bron is niet meer teruggevonden en kan dus ook niet als betrouwbaar aanzien worden.

Verscheidene van de meldingen situeren laat- en post-middeleeuwse dijken, wegen, dorpen en verdedigingswerken. Ten oosten van het projectgebied bevindt zich de Evendijk aangelegd in de 11de-12de eeuw op het verdwenen eiland Wulpen (CAI-ID 71701, 71647). In dezelfde periode werd de Kragendijk aangelegd die de oostelijke grens vormt van de Varsenaarspolder (CAI-ID 71714). Enkele doorbraken van deze dijk zijn gekend, o.a. in de Smedenstraat (CAI-ID 71966, 71967). In een nieuw ingepolderd gebied werd de "Vaucelleshoeve" ingepland. De hoeve was tussen 1255-1328 eigendom van de Cisterciënzers van Vaucelles en nadien van de abdij Ter Duinen. In de 15de eeuw wordt de hoeve verwoest bij zware overstromingen.

In de 13de eeuw werden de keuveldijk (CAI-ID 71715) en de Monnikendijk (CAI-ID 71713) aangelegd. In de 13de eeuw ontstaan ook twee nederzettingen in de Varsenaarspolder nl. Schaarte en Knokke. Schaarte verdween volledig onder het zand na verstuiwingen (CAI-ID 71727). Knokke ontstond rond 1200 op de landtong Knok (CAI-ID 71961). In 1227 werd de Sint-Katharinakapel gebouwd en in 1253 ontstond de zelfstandige parochie "Sint-Katherine-ten-Cnocke". In de 14de -15de eeuw telde Knokke 40 woningen.

In de 15de eeuw werden vele oudere dijken, waaronder de Groendijk uit de 11de-12de eeuw ter hoogte van Knokke, vernield tijdens zware stormen en na herstellingen onder het bewind van Jan zonder Vrees, graaf van Vlaanderen en hertog van Bourgondië, wordt dit over een groot stuk van de kustlijn de Graafjansdijk genoemd (CAI-ID 71903). Een ander deel van deze dijk bevindt zich aan de andere zijde van de nederzetting Knokke (CAI-ID 70062, 71636, 71716), ook hier is dit een herstelling van oudere dijken vernield tijdens zware stormen. In deze dijk werden later ook enkele bressen geslagen ter hoogte van Duivelsput (CAI-ID 71965) en Molenschaart (CAI-ID 71964).

Ten zuidoosten van het projectgebied is het Fort Sint-Paulus II zichtbaar (CAI-ID 70063). Het Sint-Paulusfort werd door de Spanjaarden aangelegd als deel van een verdedigingslinie tegen invallen van de Nederlanders. Het was een vierkant fort met hoekbastions en omringd door een walgracht. Tijdens WO I werd het fort hergebruikt als verdedigingswerk. Dit fort werd in 1627 gebouwd en verbonden met het Isabellafort door middel van de Paulusvaart (CAI-ID 71590) en bijhorende Paulusdijk (CAI-ID 71657). Vanuit het fort liep een aarden weg in westelijke richting ter hoogte van de huidige Zoutelaan. Dwars op deze weg werd in de 16de eeuw de Blinkaartwegel ingepland (CAI-ID 71760). Tussen de duinen bij het Fort Sint-Paulus II en de derde duinengordel werd in de 18de eeuw de Zoutedijk aangelegd (CAI-ID 71668). In de 18de eeuw werd nabij het Paulusfort een weg aangelegd in zuidelijke richting nl. de Paulusstraat (CAI-ID 71758).

Rondom het projectgebied zijn in de CAI ook veel sporen terug te vinden uit WO I. Batterij Hamburg had een commandopost en prikkeldraadversperring (CAI-ID 158663). Batterij Kaiser Wilhelm II was grote Duitse batterij met centrale munitiebunker, een bunker voor de officieren, meerdere observatieposten en huizen voor de manschappen (CAI-ID 158664). Batterij Lekkerbek bevindt zich ten oosten van het projectgebied en had 4 stukken veldgeschut (CAI-ID 158665). Batterij Braunschweig had geschutsplatformen, houten munitieopslagplaatsen en een centrale commandobunker (CAI-ID 158666). Vlakbij deze batterij bevindt zich Batterij

Schleswig Holstein (CAI-ID 158667). Ook is in Knokke een bunker van de Hollandstelling aanwezig (CAI-ID 70176).

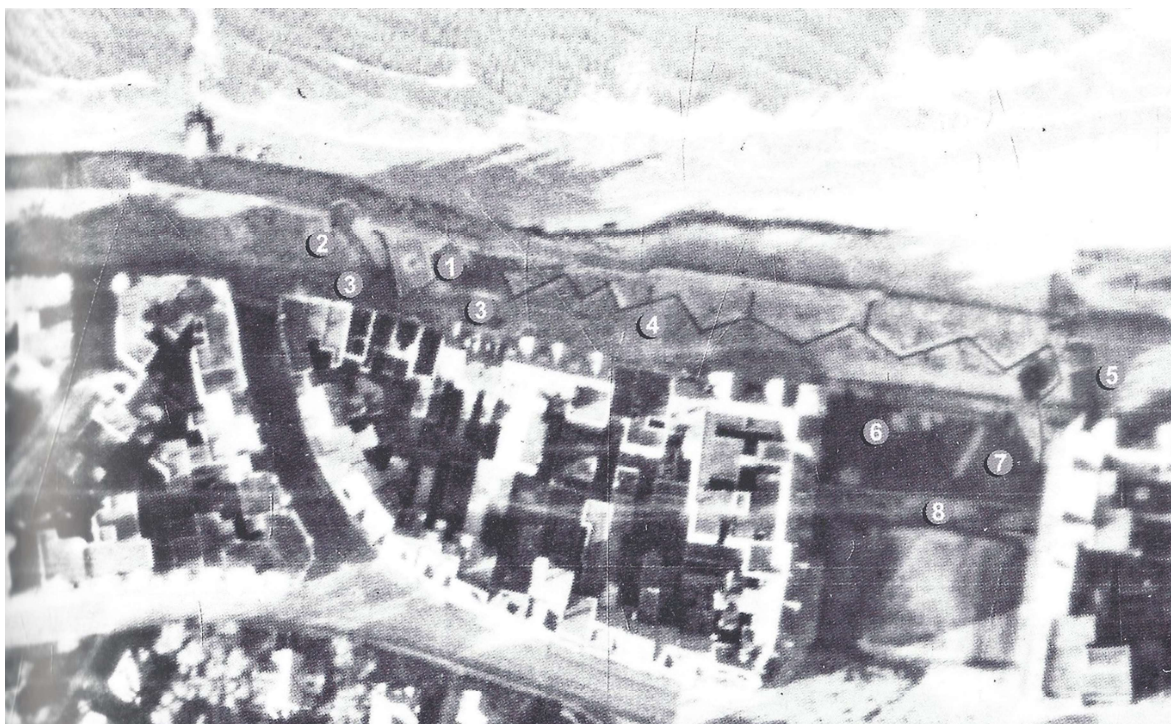
Recent vonden enkele archeologische onderzoeken plaats in de ruime omgeving van het projectgebied. Voorafgaand aan de bouw van de verkaveling Duin en water werd door Raakvlak veldprospectie uitgevoerd in 2009 gevolgd door een proefsleuvenonderzoek in 2010-2011 (Decraemer, 2011; Decraemer et al., 2011). Op zone 1, het parkeerterrein ten zuiden van het station Knokke, werden voornamelijk zeer recente (20ste -eeuwse) muurresten, rioleringspijpen en grachten aangetroffen naast enkele laatmiddeleeuwse verspitte objecten (CAI-ID 153022). Op zone 2 werden enkele laatmiddeleeuwse sporen van landbewerking aangetroffen, enkele grachten zonder duidelijke datering en een volmiddeleeuwse kogelpot (CAI-ID 159784). Enkele betonblokken met baksteen zijn vermoedelijke restanten van een bunker uit WO I of WO II.

In 2012 vond een proefsleuvenonderzoek plaats op de Scholencampus (CAI-ID 163462). Buiten een recente gracht werden geen sporen aangetroffen (Roelens & Verwerft, 2012). Bij proefsleuvenonderzoek naar aanleiding van de bouw van een verkaveling aan de Jan Devischstraat in 2015 werden ook enkel recente greppels aangetroffen (CAI-ID 211362) (Devroe et al., 2015).

Figuur 23: Projectie CAI-locaties in omgeving van het projectgebied t.o.v. een recente orthofoto (© CAI en Geopunt).

Eddy Lambrecht bespreekt in zijn recente publicatie "Knokke-Heist in WO2. Atlantikwall en bezetting" het Albertplein tijdens WOII (Lambrecht 2017, p.181 ev). Vanaf 1944 had de Duitse bezetter het plein ingericht als tussenweerstandsnest. Het Albertplein was het Zwischenwiderstandsnest (ZWN) 13. Dwars over het plein liep een antitankgracht over de volledige breedte van het plein. De muren van deze structuur waren versterkt met bakstenen. Ten noorden van deze gracht was ook een machinegeweerpost en een anti-tankhindernis ingericht ter hoogte van het plein.

Figuur 24 : Canadese luchtfoto van 21 oktober 1944 (Canada National Archives) met aanduiding van de WOII-structuren op en rond het Albertplein. 6 = antitankhindernis; 7 = machinegeweerpost en 8 = antitankgracht (uit Lambrecht 2017, p.185).

Figuur 25 : zicht op antitankgracht op het Albertplein (nr. 8 op fig. 24) (uit Lambrecht 2017, p. 189).

1.2.4 Interpretatie – datering onderzoeksgebied

In het projectgebied werd nog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd. Verder weg van de kustlijn blijkt er uit het bureauonderzoek een potentieel voor laat- en post-middeleeuwse sporen gelinkt aan de bouw van dijken, inpolderingen, versterkingen en ontstaan van de nederzetting Knokke. Ter hoogte van het projectgebied is dit potentieel er niet aangezien dit het projectgebied niet ingepolderd werd. Eerst maakt dit gebied deel uit van het bevaarbare Sincfal, nadien ontstaat hier een natuurlijke duinengordel. Er is aldus wel een klein potentieel voor het aantreffen van vondsten die te maken hebben met de middeleeuwse scheepvaart op het Sincfal. Pas in de 20ste eeuw wordt dit gebied ontwikkeld na de bouw van een stenen dijk in 1908. De omgeving werd tijdens WOI-WOII gebruikt voor militaire doeleinden met de bouw van talrijke bunkers. Navraag bij Birger Stichelbaut (UGent) leert ons dat op het projectgebied zelf vermoedelijk nauwelijks structuren voorzien werden tijdens WOI. Op het einde van WOII werd er op het plein een antitankgracht en bijhorende structuren aangelegd. Het projectgebied heeft dan ook een hoog potentieel voor het aantreffen van sporen en structuren uit WOII en in mindere mate voor WOI-structuren.

1.2.5 Archeologische verwachting - bureaustudie

Uit het bureauonderzoek blijkt dat het projectgebied een klein potentieel heeft voor de aanwezigheid van vondsten die te maken hebben met de middeleeuwse scheepvaart op het Sincfal. Deze vondsten worden verwacht op een aanzienlijke diepte onder de zandduinen in de Holocene getijdenafzettingen. Ten zuiden van het projectgebied werd reeds een middeleeuws schip aangetroffen op een diepte van 6m. Indien dergelijke vondsten aanwezig zijn, is dit moeilijk na te gaan met archeologisch vooronderzoek en zullen deze aangetroffen worden bij het aanleggen van de bouwput voor de parkeergarage. Bij het aantreffen van dergelijke toevalsvondsten is een melding bij het Agentschap Onroerend Erfgoed verplicht.

Het projectgebied heeft wel een groter potentieel voor het aantreffen van sporen uit WOI-WOII. Deze sporen worden verwacht net onder het huidige wegdek. Aangezien er enkel een plein en wegkoffer en lokaal nutsleidingen werd aangelegd op het projectgebied bestaat de mogelijkheid dat aanwezige sporen uit WOII niet of amper verstoord werden.

Bibliografie

Literatuur:

Bauwens-Lesenne, M., 1963. Bibliografisch repertorium der oudheidkundige vondsten in West-Vlaanderen (vanaf de vroegste tijden tot aan de Noormannen), *Oudheidkundige repertoria IV*, Brussel, p. 57

Decraemer S., 2011. *Archeologisch proefonderzoek t.h.v. de verkaveling Duin&Water te Knokke*, Raakvlak.

Decraemer S., Hillewaert B., Huyghe J., Van Besien E., 2011. *Raakvlak Jaarverslag 2010*, onuitgegeven rapport, p.53-54

Roelens F., Verwerft D., 2012. *Scholencampus, Knokke-Heist*. Resultaten Archeologisch Vooronderzoek, Brugge.

Devroe A., Van Campenhout K., Vanden Borre J., Krekelbergh N., 2015. Archeologische prospectie met ingreep in de bodem, Knokke- Jan Devischstraat, *Baac Vlaanderen rapport 138*, Gent.

Lambrecht E. 2017, Knokke-Heist in WO2. Atlantikwall en bezetting. Brugge, Uitgeverij Bonte, 289p.

Collecties:

/

Kaartmateriaal:

Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, Graaf de Ferraris (1771-1778) kaartblad 75-76.

Topografische kaart Atlas der Buurtwegen (1840).

Popp-kaart (1842-1879).

Topografische kaart van Vandermaelen (1846 – 1854).

Digitale bronnen:

www.geopunt.be

www.cai.be

<https://dov.vlaanderen.be>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be>

<https://cartesius.be>

<http://www.zwinstreek.eu/geschiedenis/knokke-heist/27-geschiedenis-knokke-heist>

Bijlage

Figurenlijst:

Figuur 1: Lokalisering Knokke t.o.v. provinciegrenzen (archeoregio's).....	2
Figuur 2: Lokalisatie projectgebied t.o.v. de topografische kaart.....	2
Figuur 3: projectie van het projectgebied op een recente (2016) orthofoto (© GDI Vlaanderen).	3
Figuur 4: Projectie projectgebied t.o.v. het GRB-bestand (© Geopunt).....	3
Figuur 5: werkzaamheden op een recente orthofoto (© GDI Vlaanderen).....	5
Figuur 6: Uitsnede uit de tertiair geologische kaart met aanduiding van het projectgebied (© DOV).	7
Figuur 7: Uitsnede quartair geologische kaart met aanduiding van het projectgebied (© DOV)	8
Figuur 8: Uitsnede quartairprofieltypekaart met aanduiding van het projectgebied (© DOV) ..	8
Figuur 9: Uitsnede bodemtextuurkaart ter hoogte van het projectgebied (© DOV).	9
Figuur 10: Uitsnede bodemdrainagekaart ter hoogte van het studiegebied (© DOV).	9
Figuur 11: Uitsnede DTM (macroschaal) met aanduiding van het projectgebied (© GDI Vlaanderen).	10
Figuur 12: Detail DTM ter hoogte van het projectgebied en omgeving (© GDI Vlaanderen) ..	10
Figuur 13: Uitsnede van de Ferrariskaart (1771-1777) met aanduiding van het projectgebied (© Geopunt).....	12
Figuur 14: Uitsnede van de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) met aanduiding van het projectgebied (© Geopunt).....	12
Figuur 15: Uitsnede midden 19de eeuwse kadasterkaart van Popp ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt).....	13
Figuur 16: Uitsnede midden 19de eeuwse topografische kaart van Vandermalen ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt).	13
Figuur 17: Orthofoto uit 1971 ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt).....	14
Figuur 18: Orthofoto genomen in de periode 1979-1990 ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt).....	14
Figuur 19: Orthofoto genomen in de periode 2000-2003 ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt).....	15
Figuur 20: Orthofoto genomen in de periode 2005-2007 ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt).....	15
Figuur 21: Orthofoto genomen in de periode 2008-2011 ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt).....	16
Figuur 22: Orthofoto uit 2012 ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt).....	16
Figuur 23: Projectie CAI-locaties in omgeving van het projectgebied t.o.v. een recente orthofoto (© CAI en Geopunt).	18